

Jan Wiśniewski*

Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu

DOKUMENT DOTYCZĄCY LIKWIDACJI ZAKONNYCH PLACÓWEK OŚWIATOWYCH W WOJEWÓDZTWIE BYDGOSKIM W 1952 ROKU

Kościół katolicki w Polsce wraz z zakończeniem II wojny światowej stanął przed poważnymi wyzwaniami i problemami. Stał się bowiem jedyną niezależną od państwa instytucją, która nie została podporządkowana władzy. Komuniści jednak od samego początku dążyli do wyeliminowania Kościoła ze sceny publicznej oraz zepchnięcia go do roli podległej sobie i w pełni kontrolowanej organizacji. Już w 1945 r. został przez komunistów zerwany konkordat zawarty między II Rzeczpospolitą Polską a Watykanem. Stosunki regulowały odtąd akty normatywne wydawane jednostronnie przez państwo oraz podejmowane w praktyce działania. Dotyczyło to także sfery szkolnictwa.

W wyniku przeprowadzonej reformy oświatowej w maju 1948 r. opublikowano instrukcję wprowadzającą jedenastoletnią szkołę ogólnokształcącą z podziałem na stopień podstawowy (klasy I-VII) i stopień licealny (klasy I-IV)¹. Początkowo poza zainteresowaniem komunistów pozostawało szkolnictwo wyznaniowe. W pierwszych powojennych deklaracjach programowych nowa władza zapowiadała poszanowanie swobody praktyk religijnych oraz nauczania religii. W początkowym okresie utrwalania władzy ludowej na terytorium Polski władze komunistycznie nie traktowały priorytetowo spraw wyznaniowych. Walka o przyszły kształt ustroju państwa wchodziła w swoją najostrzejszą fazę.

W pierwszych powojennych latach Kościół katolicki przystąpił energicznie do odbudowy własnego szkolnictwa. Jego działania początkowo nie spotkały się z mocniejszą reakcją władz komunistycznych. To właśnie zgromadzenia zakonne, zarówno męskie, jak i żeńskie, pierwsze organizowały szkolnictwo powszechne.

* Jan Wiśniewski – doktor nauk humanistycznych, wykładowca w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu. Specjalizuje się w historii I wojny światowej, wojny domowej w Rosji oraz współczesnych konfliktów zbrojnych na obszarze byłego ZSRR. Prowadzi również badania dotyczące represji komunistycznych wobec szkolnictwa Kościoła katolickiego.

¹ W. Chmielewski, *Kształcenie nauczycieli w okresie ideologizacji szkolnictwa (1944-1956)*, Warszawa 2006, s. 11-59; H. Konopka, *Religia w szkołach Polski Ludowej. Sprawa nauczania religii w polityce państwa (1944-1961)*, Białystok 1997, s. 11-23.

Po 1945 r. nadal obowiązywały przedwojenne przepisy regulujące zasady zakładania i prowadzenia szkół prywatnych, w tym także wyznaniowych. Władze komunistyczne nie zdecydowały się od razu na zmianę Ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o prywatnych szkołach oraz zakładach naukowych i wychowawczych oraz rozporządzenia ministerialnego z 7 czerwca 1932 r., chociaż parokrotnie przymierzały się do tego. W 1949 r. Ministerstwo Administracji Publicznej potwierdziło uznanie tychże przepisów jako aktualnych i obowiązujących. Międzywojenne przepisy prawne dotyczące zakładania szkół prywatnych, zakładów naukowych i wychowawczych stanowiły podstawę legislacyjną funkcjonowania szkół niepublicznych, w tym także wyznaniowych, po zakończeniu II wojny światowej. Już w roku szkolnym 1944/45 funkcjonowało przynajmniej 30 szkół prywatnych o charakterze powszechnym, w tym 10 wyznaniowych. Dwa lata później działało już 65 szkół wyznaniowych stopnia podstawowego, w tym 32 katolickie. Tymi ostatnimi zarządzały głównie żeńskie zgromadzenia zakonne. W kolejnych latach następował dynamiczny rozwój szkolnictwa katolickiego².

Przepisy z 1932 r. określały wymogi formalne przy tworzeniu nowych szkół niepublicznych. Ich dyrekcje, oprócz zagwarantowania odpowiedniego lokalu szkolnego czy źródeł finansowania, zobowiązano do wielu innych czynności, jak np.: wyposażenia szkoły w pomoce naukowe, przygotowania programu nauczania, opracowania statutu szkoły itp. Ustawodawca wymieniał również obowiązki właściciela szkoły, dyrektora oraz kadry pedagogicznej. Nadzór nad prywatnymi szkołami, zakładami naukowymi i wychowawczymi znajdował się w gestii Ministra Oświaty, który mógł scedować swoje uprawnienia władzom szkolnym. Rozporządzenie Ministra Oświaty z 23 maja 1946 r., umożliwiało szkołom prywatnym starania o uzyskanie praw szkół państwowych po wypełnieniu szeregu warunków szczegółowych.

Proces likwidowania niższych seminariów duchownych rozpoczął się pod koniec lat czterdziestych XX wieku. Od roku szkolnego 1948/49 władze komunistyczne przystąpiły do likwidacji szkół ogólnokształcących o charakterze katolickim, zmniejszając na przełomie 1952/1953 ich liczbę do 17 placówek szkolnych. Aby temu zapobiec, dość często władze kościelne lub zakonne zaczęły zmieniać statut szkół, tworząc z klas licealnych niższe seminaria duchowne. Tak stało się choćby z Prywatnym Gimnazjum i Liceum Stolicy Biskupiej w Pelplinie

² A. Mezglewski, *Szkolnictwo wyznaniowe w Polsce w latach 1944–1980*, Lublin 2004, s. 15–22; tenże, *Ograniczanie przez władze państwowe działalności szkolnictwa wyznaniowego w latach 1948–1964 jako przejaw instrumentalizacji prawa na poziomach jego stanowienia i stosowania*, w: *Prawo i polityka wyznaniowa w Polsce Ludowej. Materiały II Ogólnopolskiego Sympozjum Prawa Wyznaniowego* (Kazimierz Dolny, 26–28 października 2004 r.), pod red. A. Mezglewskiego, P. Stanisza, M. Ordon, Lublin 2005, s. 236–241; S. Majewski, *Szkolnictwo katolickie pod rządami komunistycznymi w Polsce w latach 1944–1956*, w: *Oblicze ideologiczne szkoły polskiej 1944–1956*, pod red. ks. E. Walewandra, Lublin 2002, s. 65.

(Collegium Marianum), które przekształcono w niższe seminarium duchowne³. Podjęto również próby opracowania aktów prawnych mających uregulować kwestię podporządkowania ich państwu. Placówki te nie były dotąd kontrolowane przez administrację państwową i nie podlegały Ministerstwu Oświaty. Działo się tak na mocy porozumienia zawartego 14 kwietnia 1950 r. pomiędzy przedstawicielami komunistycznych władz państwowych i Kościoła katolickiego w Polsce, w którym to regulowano funkcjonowanie Kościoła w Polsce ludowej (pkt 10). Mimo tych ustaleń na początku 1952 r. pierwszy raz przeprowadzono kontrolę niższych seminariów. Zaczęto wywierać presję na zatrudnionych tam świeckich nauczycieli i nękać ich częstymi hospitacjami; stawiano im zarzuty braku programów szkolnych adekwatnych do ustroju panującego w ówczesnym państwie polskim.

W połowie 1952 r. wysunięto postulat likwidacji wszystkich niższych seminariów duchownych w roku szkolnym 1952/53 oraz likwidacji lub upaństwowienia burs i internatów, a także innego wykorzystania budynków seminaryjnych. Decyzją z 3 lipca 1952 r. rozwiązano prawie wszystkie niższe seminaria duchowne w Polsce z wyjątkiem kilku szkół będących własnością kurii biskupich. Akcja nie objęła niższych seminariów diecezjalnych. Chodziło w dużej mierze o zmniejszenie ewentualnego oporu ze strony różnych instytucji i części Kościoła katolickiego w Polsce. Decyzję w tej sprawie podjął osobiście premier Józef Cyrankiewicz, który w czerwcu 1952 r. skierował do przewodniczących prezydiów wojewódzkich rad narodowych pismo z informacją, że likwidację niższych seminariów duchownych planuje się na początek lipca⁴. Utworzono komisje likwidacyjne, a ich przewodniczący wręczali dyrektorom szkół decyzje wydziałów oświaty prezydiów wojewódzkich rad narodowych z datą 2 lipca. W decyzji nie podawano konkretnego uzasadnienia, a jedynie stwierdzano, że zakład prowadzono bez przewidzianego w wymienionej ustawie orzeczenia właściwych organów władzy państwowej. Budynki seminaryjne przejmowało państwo. Uczniowie zlikwidowanych seminariów, którzy chcieli kontynuować naukę w gimnazjach państwowych, nie byli do nich przyjmowani. Zezwalano im jedynie na naukę w szkołach zawodowych.

Działania ówczesnych władz komunistycznego państwa polskiego były sprzeczne z obowiązującym wówczas prawem. Przedstawiany – głównie przez stronę rządową – powód zamknięcia niższych seminariów duchownych

³ A. Czwołek, J. Wiśniewski, *Szkoła niepokornych Pomorzaków! Likwidacja Niższego Seminarium Duchownego (Collegium Marianum) w Pelplinie przez władze komunistyczne w świetle materiałów archiwalnych (1950–1961)*, Pelplin 2016, s. 14–15.

⁴ E. Kaczmarek, *Specyfika sytuacji zakonów na Ziemiach Zachodnich – organizacja i przebieg akcji „X-2”*, w: *Zakony żeńskie na Śląsku w XIX i XX wieku*, red. W. Musialik, Opole 2006, s. 124; I. Mazanowska, *„Będą Was prześladować z Mego powodu”. Polityka władz państwowych wobec zakonów i zgromadzeń zakonnych diecezji chełmińskiej w latach 1956–1970*, Bydgoszcz–Gdańsk 2013, s. 186.

(brak przewidzianego w ustawie orzeczenia właściwych organów oświatowych) nie miał żadnego znaczenia prawnego. Seminaria zakonne nie podlegały przepisom tejże ustawy i nie potrzebowały orzeczeń wymienionych w decyzjach o likwidacji.

Wraz z likwidacją szkół na podstawie decyzji miejskich lub wojewódzkich komisji lokalowych działających przy prezydiach rad narodowych następowało przejęcie ich mienia. Lokale przekazywano szkołom, szpitalom i ośrodkom pomocy społecznej. W diecezji chełmińskiej celem działań stały się trzy niższe⁵ seminaria zakonne: 1) Niższe Seminarium Duchowne oo. Redemptorystów w Toruniu⁶; 2) Niższe Seminarium Duchowne Księża Pallotynów w Chełmnie⁷ i 3) Niższe Seminarium Duchowne Księża Werbistów w Górnej Grupie⁸. Na mocy postanowień władz zostały one zamknięte w dniach 3–4 lipca 1952 r.; o tym mówi przedstawiony dokument.

Po październikowej „odwilży” w 1956 r. i dojściu Władysława Gomułki do władzy zarządy prowincji zakonnych zwróciły się do władz państwowych z petycjami, w których domagały się reaktywowania niższych seminariów zakonnych oraz zwrotu skonfiskowanych budynków. W odpowiedzi pełnomocnik rządu ds. stosunków z Kościołem w piśmie skierowanym do posła Stanisława Stommy, pośrednika w toczonych rozmowach, 5 kwietnia 1957 r. wyjaśnił, że niższe seminaria duchowne są czysto kościelnymi zakładami kształcenia aspirantów do stanu zakonnego i przełożeni zakonni mogą reaktywować zniesione w 1952 r. seminaria

⁵ Często zamiennie stosowano nazwę: „małe seminaria duchowne”.

⁶ Niższe Seminarium Duchowne oo. Redemptorystów (tzw. juwenat) – toruński juwenat powstał w 1921 r., początkowo w dzielnicy Torunia – Stawki, a później przeniesiono go na toruńskie Bielany. Przed II wojną światową należał do najlepszych szkół o profilu humanistycznym na Pomorzu. W 1947 r. szkoła została reaktywowana przy klasztorze oo. Redemptorystów przy ul. Św. Józefa na Bielanych. W 1949 r. odebrano NSD prawa szkoły państwowej, jednak poziom pozostał w dalszym ciągu bardzo wysoki. Po likwidacji seminarium w lipcu 1952 r. udało się je ponownie reaktywować w 1957 roku. Administracja państwowa cały czas próbowała jednak ingerować w sposób i treść nauczania. Doprowadziło to ostatecznie do zamknięcia NSD w październiku 1961 roku. W czasie przejmowania budynku seminarium doszło do masowych protestów ludności. Zob. L.S. Szuba, *Represje władz PRL wobec zakonu redemptorystów w Toruniu w latach 1959–1962*, Bydgoszcz 2006.

⁷ Niższe Seminarium Duchowne Świętego Józefa Księża Pallotynów w Chełmnie – zostało powołane w 1929 roku. Później wybudowano nowy gmach z salami wykładowymi, zapleczem naukowym i internatem. Nowy budynek ukończono w 1938 roku. Po reaktywacji po II wojnie światowej szkoła została zamknięta w 1952 roku. W 1994 r. rozpoczęło swoją działalność katolickie liceum ogólnokształcące, później gimnazjum, a od 2014 r. funkcjonuje też katolicka szkoła podstawowa.

⁸ Niższe Seminarium Duchowne Księża Werbistów w Górnej Grupie zostało powołane w 1927 roku. Po II wojnie światowej reaktywowano je w 1946 roku. Po jego zamknięciu w budynkach NSD zorganizowano szpital. Od 1 lutego 1990 r. odzyskano zdewastowane budynki, w których po remoncie ulokowano Dom św. Józefa. Jest on częścią seminarium duchownego i nosi dziś nazwę: „Misyjne Seminarium Duchowne Księża Werbistów – Postulat”.

bez zwracania się do władz oświatowych o zgodę. Zakony miały tylko powiadomić władze wojewódzkie o każdym reaktywowanym seminarium. Równocześnie odrzucono jednak postulat zwrotu budynków i lokali poseminaryjnych jako niemożliwy do zrealizowania ze względu na to, że w budynkach tych zorganizowano państwowe placówki służby zdrowia. Zakony mogły się tylko ubiegać o zwrot lokali, które nie zostały wykorzystane. Z tego powodu w roku szkolnym 1957/58 na terenie diecezji chełmińskiej przywrócono tylko jedno niższe seminarium zakonne – redemptorystów w Toruniu. Próby reaktywacji seminariów podejmowali księża werbiści z Górnej Grupy i pallotyni z Chełmna. Zakończyły się one porażką – budynki tych zgromadzeń pozostały w użytkowaniu resortu zdrowia.

W przytoczonym dokumencie zachowano oryginalną ortografię, interpunkcję i składnię.

Dokument

Bydgoszcz, 15 lipca 1952; Archiwum Państwowe w Bydgoszczy, zespół: KW PZPR w Bydgoszczy, sygn. 51/XV/6. Sprawozdanie Komitetu Wojewódzkiego PZPR do Komitetu Centralnego PZPR w Warszawie w sprawie likwidacji małych seminariów zakonnych na terenie województwa bydgoskiego⁹. Dokument papierowy na 2 stronach. Pismo maszynowe, czcionka czarna humanistyczna, stan zachowania dobry

POLSKA ZJEDNOCZONA PARTIA ROBOTNICZA

KOMITET WOJEWÓDZKI POMORZA

W Y D Z I A Ł O R G A N I Z A C Y J N Y

Bydgoszcz, dnia 15 lipca 1952
ul. Generalissimusa Stalina 13

Do
Komitetu Centralnego
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej
Wydział Organizacyjny
tow. Olszewski
w Warszawie

SPRAWOZDANIE

z przebiegu likwidacji Małych Seminariów Zakonnych na terenie woj. bydgoskiego.

⁹ Podobne w treści sprawozdanie znajduje się w zbiorze dokumentów: *Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945–1956*, A. Paczoska-Hauke (wstęp), T. Chinciński i A. Paczoska-Hauke (wybór i opracowanie), Bydgoszcz–Gdańsk 2010, dok. nr 78, s. 260–266. Są jednak pewne rozbieżności, jeśli chodzi o nazwiska.

Trójka Województwa w składzie: Tow. Sompoliński – KW-PZPR¹⁰

Tow. Gibski¹¹ – WU-BP¹²

Tow. Najdrowski – W.R.N.¹³

opracowała plan likwidacji Małych Seminarium i wytypowała osobowy skład ekip.

1) Małe Seminarium Księży Werbistów – Górna Grupa pow. Świecie

ob. Bachowski¹⁴ – Przewodniczący

ob. Piotrowski – z-ca

ob. Ksycki¹⁵ – członek

ob. Szarmach¹⁶ – członek

ob. Matyasik¹⁷ – członek

ob. Kowankowski – członek

ob. Długosz¹⁸ – członek

ob. Olszewski – członek

ob. Sobacki – członek

ob. Kowalski – członek

2) Małe Seminarium OO. Redemptorystów w Toruniu

ob. Pydyń¹⁹ – przewodniczący

ob. Wilkowski – z-ca

ob. Rostowski – członek

ob. Smierniak – członek

ob. Minkiewicz – członek

¹⁰ Komitet Wojewódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

¹¹ Jan Gibski – pracownik aparatu bezpieczeństwa od maja 1945 r. do listopada 1976 roku. W latach 1952–1956 pracownik WUBP w Bydgoszczy, m.in. zastępca naczelnika Wydziału V WUBP w Bydgoszczy. Po październiku 1956 r. przeniesiony do Krakowa.

¹² Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego – jednostka terenowa organu Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego istniejącego w latach 1944–1954.

¹³ Wojewódzka Rada Narodowa – terenowy organ komunistycznej władzy państwowej wzorowany na radach sowieckich. Stanowiły fasadowy twór mający stwarzać pozory demokracji. W rzeczywistości ich zadaniem było realizowanie polityki rządu, która była całkowicie zależna od PZPR.

¹⁴ Bachowski – kierownik Wydziału Oświaty WRN.

¹⁵ Ksycki – kierownik kadr.

¹⁶ Szarmach – inspektor Wydziału Oświaty WRN.

¹⁷ Matyasik – kierownik Referatu Wyznań Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Sępólnie Krajeńskim.

¹⁸ Długosz – kierownik kadr w oddziale PKP.

¹⁹ Pydyń – kierownik DOSZ (prawdopodobnie chodzi o Dyрекcję Okręgową Szkolenia Zawodowego).

3) Małe Seminarium Ks. Ks. Pallotynów w Chełmnie

ob. Bachowski	–	przewodniczący
ob. Piotrowski	–	z-ca
ob. Ksywki	–	członek
ob. Filipiak	–	członek
ob. Szarmach	–	członek
ob. Matyasik	–	członek
ob. Kowankowski	–	członek
ob. Długosz	–	członek
ob. Olszewski	–	członek
ob. Wierzgacz	–	członek
ob. Sobacki	–	członek

Szczegółowy instruktarz ekipom odnośnie powyższego udzielony został przez V-ce Przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej tow. Jakubowicza, dnia 3.VII.52 r. o godz. 5.30 ekipie udającej się na teren powiatu świeckiego i ekipie do Torunia. Następnego dnia instruktarz został udzielony ekipie udającej się do Chełmna.

Termin likwidacji Małego Seminarium w Chełmnie w porozumieniu z władzami centralnymi przesunięto na dzień 4.VII.52 r. z uwagi na odbywający się w dniu 3.VII.52 r. odpust w tej miejscowości.

Po udzielonym instruktarzu ekipy rozpoczęły na miejscu swoją pracę o godz. 8.30.

Po przybyciu ekipy do Małego Seminarium OO. Redemptorystów w Toruniu nie zastano rektora, tylko jego zastępcę, który oświadczył, że wobec nieobecności przełożonego nikogo nie wpuści na teren zakładu. Poczym nastąpiła wymiana zdań między Komisją a „Zastępcą rektora” na skutek który ob. Pydyń – przewodniczący ekipy – zwrócił się do tamt[ejszego] UB o pomoc (niepotrzebnie), ponieważ w międzyczasie wrócił rektor w.w. seminarium ks. Hołda²⁰, który po zaznajomieniu się z decyzją władz poprosił Komisję do wnętrza i przekazał dokumenty i stemple Małego Seminarium. Przejmowanie trwało około 2-ch godzin. Przejęte materiały i dokumenty przekazano do zabezpieczenia Wydziałowi Oświaty W.R.N.

²⁰ O. Kazimierz Hołda (1907–1987) – redemptorysta. Ukończył studia matematyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Był profesorem matematyki w toruńskim juwenacie. W latach 1947–1953 przełożony domu zakonnego w Toruniu. W latach 1953–1965 prowincjał polskiej prowincji redemptorystów. W 1955 r. aresztowany przez UB. Przewodniczący Konsulty Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce. Bliski współpracownik prymasa Stefana Wyszyńskiego.

W tym samym dniu przystąpiono – jak wyżej – do likwidacji Małego Seminarium i przejęcia budynku stanowiących własność Ks. ks. Werbistów w Górnej Grupie pow. Świecie²¹.

Komisja na specjalne trudności w swej czynności ze strony w.w. księży nie napotykała. Przejmowanie i przekazywanie obiektu Małego Seminarium trwało od godz. 8.30 do godziny 18-tej.

Przejęte zabudowania wraz z urządzeniem Komisja przekazała Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Świeciu, która z kolei przekazała je szpitalowi psychiatrycznemu w tejże miejscowości. Po zakończeniu czynności Komisja otrzymała dobrowolnie na piśmie od przełożonego Zakładu OO. Werbistów oświadczenie, którego odpis w załączeniu przesyłamy.

W tym samym dniu szpital przystąpił do zagospodarowania przejętego Zakładu przewożąc potrzebne urządzenia. Z uwagi na uprzednio prowadzoną przez Werbistów stołówkę dla pracowników tamt[ejszego] P.G.R. administracja szpitala zobowiązała się prowadzić ją w dalszym ciągu do chwili zorganizowania przy PGR. Uzgodniono wspólne używanie kuchni do chwili zorganizowania takowej przez księży. Podobnie uzgodniono również użytkowanie wspólne światła i wody.

Dnia 4.VII.52 r. przystąpiono do likwidacji Małego Seminarium Ks. ks. Palotynów w Chełmnie.

Ekipa likwidacyjna po przybyciu na miejsce nie zastała rektora tylko jego zastępcę, który początkowo też wzbraniał się puszczania na teren Seminarium przybyłych. Po wyjaśnieniu jemu przez przewodniczącego ekipy o celu przybycia tejże, nie stawiał dalej żadnych przeszkód w czynnościach Komisji.

W Chełmnie przejęte zostały wszelkie urządzenia i pomoce szkolne Małego Seminarium, wraz z budynkiem i przylegającym ogrodem. Komisja czynności swe zakończyła o godzinie 15-tej zdając przejęty obiekt podobnie jak w Świeciu – Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, która z kolei przekazała je Powiatowemu Szpitalowi.

Po przejęciu obiektu przez Szpital uczyniono odpowiedzialną administrację szpitala za odpowiednie zabezpieczanie własności b. Seminarium do chwili przejęcia tychże przez Wydział Oświaty Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej.

Trójki powiatowe zobowiązane zostały do całkowitego zagospodarowania przejętych obiektów w najbliższych dniach.

Obiekty te oddzielone zostały od pomieszczeń księży z zamurowaniem wejść od piwnic do strychu.

²¹ W momencie zaboru w Domu Misyjnym św. Józefa mieściła się bowiem nie tylko szkoła, zresztą zarejestrowana (a więc argument podany w akcie likwidacyjnym, jakoby szkoła działała nielegalnie, mijał się z prawdą), ale również nowicjat braci zakonnych, a przede wszystkim prowincjałat, czyli Zarząd Polskiej Prowincji Księży Werbistów. Podstawą do odzyskania tego domu zakonnego stała się jednak dopiero Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Własność osobista alumnów zlikwidowanych Seminariów została odpowiednio zabezpieczona przez zmagazynowanie jej w oddzielnych pokojach i zaplombowana. Rzeczy alumnów zostaną zwrócone każdemu z nich po zgłoszeniu się i stwierdzeniu tożsamości. W wypadku natomiast nie zgłoszenia się alumnów w okresie do września br. rzeczy te zostaną przesłane pocztą do miejsca zamieszkania jego rodziców. Załatwienie powyższych spraw powierzono miejscowym Prezydium P.R.N.

Powiadomienie alumnów o likwidacji Małych Seminariów nastąpi w myśl wskazań władz centralnych.

W chwili likwidacji Seminarium w Górnej Grupie pow. Świecie zastano tam dwóch alumnów, którzy po powiadomieniu ich o likwidacji Seminarium przez przewodniczącego ekipy – wyrazili chęć wyjazdu do swych rodziców co też w tym samym dniu uczynili.

Przejęte obiekty w Górnej Grupie i Chełmnie są zagospodarowane w ten sposób, że istnieją tam szpitale, które nie napotykają ze strony zakonników na przeszkody w swej pracy. Pacjenci oraz ludność miejscowa jest zadowolona z przejęcia tych obiektów i oddania ich dla celów służby zdrowia.

Instruktor do Spraw „K”:
/Sompoliński Mieczysław/